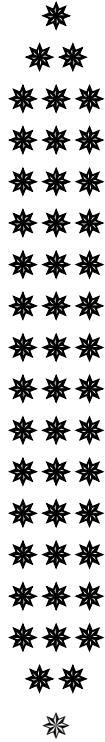

सरकारी लेखापरीक्षकको आचारसंहिता २०७०

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
बबरमहल, काठमाडौं

प्राक्कथन

महालेखापरीक्षकको कार्यालय संवैधानिक निकायको रूपमा २०१६ मा स्थापना भएको हो । मुलुकको सर्वोच्च लेखापरीक्षण संस्थाको रूपमा रहेको यस कार्यालयको प्रमुख जिम्मेवारीमा स्वतन्त्र, निष्पक्ष र वस्तुनिष्ठ तवरले लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन गर्नु रहेको छ । सरकारी कार्यालयको लेखापरीक्षण गरी राय व्यक्त गर्न प्रत्येक लेखापरीक्षकमा उच्च नैतिक आचरणको आवश्यकता पर्दछ । व्यवस्थापिका-संसद, कार्यकारिणी, लेखापरीक्षण गराउने निकाय र आमनागरिकलगायत सरोकारवालाको अपेक्षाअनुरूप लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न लेखापरीक्षकको आचरण तथा व्यवहार आलोचनामुक्त एवं लेखापरीक्षण कार्य विश्वसनीय हुनु जरुरी छ । लेखापरीक्षकबाट उच्च नैतिक आचरणको पालना भएमा मात्र यस्तो विश्वास आर्जन गर्न सम्भव हुन्छ । उच्च नैतिक आचरण एवं कामप्रतिको निष्ठा र स्वतन्त्र लेखापरीक्षण जस्ता मूल्य मान्यताको अवलम्बन गरी यस कार्यालयको लेखापरीक्षण कार्यको गुणस्तरमा अभिवृद्धि गर्नु सबै लेखापरीक्षकको कर्तव्य हो । यसको लागि कार्यालयका पदाधिकारी एवं कर्मचारीहरू र यस कार्यालयको तर्फबाट लेखापरीक्षणमा संलग्न हुने प्रत्येक लेखापरीक्षकले कार्यसम्पादन गर्दा प्रचलित कानूनका अतिरिक्त यो आचारसंहिताको समेत पालना गर्नुपर्दछ ।

नेपालको प्रचलित कानून, सरकारी लेखापरीक्षण सम्बन्धमा सर्वोच्च लेखापरीक्षण संस्थाहरूको अन्तर्राष्ट्रिय सङ्गठन (International Organization of Supreme Audit Institutions - INTOSAI) को लिमा घोषणा र सर्वोच्च लेखापरीक्षण संस्थाहरूको अन्तर्राष्ट्रिय लेखापरीक्षणमान (International Standards on Supreme Audit Institutions - ISSAI) को मान्यतामा आधारित रही यो आचारसंहिता तयार गरिएको छ । यसको कार्यान्वयनबाट नेपालको लेखापरीक्षणको गुणस्तर अभिवृद्धि हुन गई सार्वजनिक वित्तीय व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाहमा पारदर्शिता एवं जवाफदेहिता प्रवर्द्धन भई लेखापरीक्षणप्रति सरोकारवालाहरूको विश्वास बढाउन थप मद्दत पुग्ने छ ।

यस आचारसंहिता पालना गर्ने गराउने कार्यमा सबैबाट सहयोग हुने अपेक्षा गरेको छु ।

(भानुप्रसाद आचार्य)
महालेखापरीक्षक

प्रस्तावना:

सरकारी लेखापरीक्षकले आफ्नो पेशाप्रति निष्ठावान भई काम तथा कर्तव्यको जिम्मेवारी निर्वाह एवं अधिकारको प्रयोग गर्दा उच्च नैतिक आचरण कायम राख्नुपर्दछ । लेखापरीक्षकको निष्ठा, स्वतन्त्रता, निष्पक्षता, गोपनीयता र पेशागत नैतिक आचरण तथा मूल्य मान्यताको पालनाबाट यस कार्यालयको संवैधानिक जवाफदेहिता पूरा गर्न, लेखापरीक्षण कार्यप्रति सरोकारवालाहरूको विश्वास अभिवृद्धि गर्न र सार्वजनिक क्षेत्रमा पारदर्शिता एवं उत्तरदायित्व प्रवर्द्धन गर्न सकिने तथ्यलाई दृष्टिगत गरी यो आचारसंहिता लागू गरिएको छ ।

परिच्छेद - १

संक्षिप्त नाम, प्रारम्भ र परिभाषा

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

- १.१ यो संहिताको नाम “सरकारी लेखापरीक्षकको आचारसंहिता, २०७०” रहेको छ ।
- १.२ यो आचारसंहिता तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस आचारसंहितामा:

- २.१ “आचार” भन्नाले सरकारी लेखापरीक्षकबाट पालना गर्नुपर्ने पेशागत व्यवहार, क्रियाकलाप, चरित्र, स्वभाव, चालचलन र सामाजिकीकरणलाई समेत सम्भन्धनु पर्दछ ।
- २.२ “कार्यालय” भन्नाले महालेखापरीक्षकको कार्यालय सम्भन्धनुपर्दछ ।
- २.३ “सरकारी लेखापरीक्षक” वा “लेखापरीक्षक” भन्नाले यस प्रयोजनको लागि महालेखापरीक्षकको कार्यालयका लेखापरीक्षण सेवाका कर्मचारीहरू र महालेखापरीक्षकले आफ्नो अधिकारभित्र रही लेखापरीक्षण कार्य वा सोसँग सम्बन्धित अन्य कुनै कार्य गर्न नियुक्त लेखाव्यवसायी वा अन्य कुनै विशेषज्ञ समेतलाई जनाउँछ ।

परिच्छेद - २

आचरणसम्बन्धी आधारभूत सिद्धान्तहरू

३. **निष्ठा:** इमान्दारिता आचारसंहिताको आधारभूत मान्यता हो । यसले निष्पक्ष व्यवहार तथा सत्यतालाई समेटेको हुन्छ । लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्दा लेखापरीक्षकले निष्ठावान एवं स्पष्टवादी भई सार्वजनिक हितलाई सदैव ध्यान दिएर लेखापरीक्षण कार्यप्रति निष्ठा प्रकट गर्नुपर्दछ ।
- ३.१ सरोकारवालाको दृष्टिमा आचरणमाथि प्रश्न नउठ्ने गरी लेखापरीक्षकको व्यवहार, संस्कार, सीप र काम अभिव्यक्त हुनुपर्दछ ।
- ३.२ लेखापरीक्षण पेशाप्रति इमान्दार भई स्वार्थगत विचारबाट मुक्त भएर पेशागत विश्वसनीयता कायम गर्नुपर्दछ ।
- ३.३ लेखापरीक्षकले महालेखापरीक्षकको संबैधानिक र अन्य कानुनी व्यवस्थाअनुरूप काम, कर्तव्य र अधिकार तथा लेखापरीक्षण नीति, निर्देशन, कार्यनीति र कार्यविधिको पूर्ण जानकारी राखी तदनुसार आफ्नो कर्तव्यको परिपालनामा प्रतिवद्ध रहनुपर्दछ ।
- ३.४ लेखापरीक्षकले आफूले लेखापरीक्षण गर्ने निकाय वा सरोकारवालासँग कुनै पनि उपहार, दान, दातव्य र गैरकानुनी किसिमको लाभ प्राप्त गर्नु गराउनु हुँदैन ।
४. **स्वतन्त्रता, वस्तुपरकता र तटस्थता:** लेखापरीक्षण कार्यसंग सम्बन्धित सबै विषयमा लेखापरीक्षण गर्ने संस्था र प्रत्येक लेखापरीक्षक कुनै किसिमको संगठनात्मक, व्यक्तिगत र बाह्य आँचबाट स्वतन्त्र रहनुपर्दछ । लेखापरीक्षण कार्य सम्पन्न गर्ने क्रममा लेखापरीक्षकले स्वतन्त्र प्रवृत्ति कायम रहने गरी आफ्नो कार्य सम्पादन गर्नुपर्दछ । लेखापरीक्षण गरिने निकाय र सोसँग चासो राख्ने बाह्य समूहबाट लेखापरीक्षक स्वतन्त्र रहनुका साथै लेखापरीक्षणको विषय वा लेखापरीक्षणको प्रश्नको सम्बन्धमा वस्तुपरक ढङ्गले प्रस्तुत हुनुपर्दछ । हरेक पेशागत क्रियाकलापमा स्वतन्त्रता र तटस्थता देखिनुपर्दछ । लेखापरीक्षकले आफ्नो राय, निष्कर्ष, सुझाउ, विवेचना, सिफारिस र प्रमाणित गर्ने कार्य सरोकारवालाको दृष्टिमा निष्पक्ष भएको देखिने गरी गर्नुपर्दछ । साथै उसले सम्पादन गरेका हरेक कार्यका नतिजाहरू यथेष्ट तथा उचित प्रमाणबाट पुष्ट्याई हुनुपर्दछ ।

- ४.१ लेखापरीक्षकले आफ्नो सोचाइ र विश्वासमा म सदैव आफ्नो पेशामा स्वतन्त्र छु भन्ने कुराको मनन मात्र नगरी आफ्नो स्वतन्त्रता माथि प्रश्न खडा हुन सक्ने अवस्थाको सिर्जना हुन नदिने सचेत रहनुपर्दछ ।
- ४.२ लेखापरीक्षण गरिने निकाय र सरोकारवाला दुबै पक्षबाट लेखापरीक्षक स्वतन्त्र हुनु अपरिहार्य हुन्छ । लेखापरीक्षकले कुनै पनि किसिमबाट स्वतन्त्रतामा ह्रास आउने व्यवहार अभिव्यक्त गर्नु हुँदैन ।
- ४.३ सरकारी लेखापरीक्षक, लेखापरीक्षणमा सहयोग पुऱ्याउने परामर्शदाता, विशेषज्ञहटसमेत आफ्नो स्वतन्त्रतामा बाह्य दबाव र अनुचित प्रभाव पर्ने गरी सामान्यतः व्यक्तिगत, बाह्य र संगठनात्मक आँचबाट प्रभावित हुनुहुँदैन । लेखापरीक्षकले लेखापरीक्षण कार्य स्वीकार गर्न नसकिने अवस्था परेमा वा स्वीकार गर्दा नतिजामा असर पर्न गएमा वा असर पर्न जाने स्थिति भएमा सो असरको बारेमा स्पष्ट रूपले व्यहोरा खुलाउनुपर्दछ ।
- ४.४ लेखापरीक्षण गर्दा स्वतन्त्रतामा प्रतिकूल अवस्था सिर्जना हुन दिनु हुँदैन । कुनै व्यक्ति, समूह, संगठन अथवा कुनै खास कार्यक्रमको उद्देश्यका सम्बन्धमा व्यवस्थापन पक्षसँग पूर्वाग्रह हुन जाने खालका कुनै पनि स्वार्थबाट टाढा रहनुपर्दछ । टाढा रहेको अनुभूति हुनुपर्दछ ।
- ४.५ लेखापरीक्षण गरिने निकाय वा सरोकारवालसँग प्रत्यक्ष वित्तीय स्वार्थ राख्ने, अप्रत्यक्ष ढङ्गले सारभूत वित्तीय स्वार्थ गाँस्ने, कुनै आर्थिक लेनदेन वा फाइदा हुने कार्य गर्न, लेखापरीक्षण गरिने निकायका लगानीकर्ता भएको वा उसले लगानी गरेको कुनै अर्को निकायसँग वित्तीय स्वार्थ कायम राख्ने जस्ता कुराले लेखापरीक्षकको व्यावसायिक तथा पेशागत स्वतन्त्रतामा असर पर्न जान्छ । यस कुराले सरोकारवालाले लेखापरीक्षकको स्वतन्त्रतामा आँच आएको निष्कर्ष निकाल्न सक्ने हुनाले यसतर्फ लेखापरीक्षक सदैव सचेत रहनुपर्दछ ।
- ४.६ लेखापरीक्षकले आफ्नो राय तथा मन्तव्यलाई प्रमाणित गर्ने टिपोट, प्रतिवेदन, व्याख्या उपयुक्त ढाँचामा तयार गरी ठोस र सान्दर्भिक प्रमाणबाट पुष्ट्याई गर्नुपर्दछ ।

- ४.७ लेखापरीक्षकले सदा निष्पक्षरूपमा कार्य गरेको छु भन्ने कुरा अनुभूति गराउने र तेस्रो पक्षले पनि निजले सोहीअनुरूप कार्य गरेको छु भनी स्वीकार गर्ने स्थिति हुनुपर्दछ ।
- ४.८ लेखापरीक्षकले कुनै प्रकारको दबाब, पक्षपात, पूर्वाग्रह, मोलाहिजा नराखी निष्पक्ष रूपले लेखापरीक्षण कार्यसम्पन्न गर्नुपर्दछ ।
- ४.९ लेखापरीक्षण क्रममा निष्पक्ष रूपमा प्रतिवेदन दिने कार्यमा प्रतिकूल असर पार्न सक्ने व्यक्तिगत र बाह्य दबाबको सम्बन्धमा पनि उचित ध्यान दिनुपर्दछ ।
- ४.१० सरकार, सरोकारवाला र सर्वसाधारणप्रति लेखापरीक्षण कार्यको विश्वास जगाउन लेखापरीक्षकले पेशागत व्यवहारअनुरूप आफ्नो अभिव्यक्ति प्रकट गर्नुपर्दछ ।
- ४.११ कार्यालयले राजनैतिक तटस्थता सदैव कायम राख्नुपर्दछ । व्यवस्थापिका—संसद, कार्यपालिका र अन्य सरकारी निकायसँग निकट सम्पर्कमा रही काम गर्नुपर्ने हुनाले सरकारी लेखापरीक्षकले आफ्नो कर्तव्य पालना गर्दा र व्यावसायिक दायित्व निर्वाह गर्दा राजनैतिक प्रभावबाट मुक्त रहनुपर्दछ ।
- ४.१२ लेखापरीक्षणको क्रममा लेखापरीक्षण गरिने निकायलाई कुनै सल्लाह वा सेवा प्रदान गर्ने सन्दर्भमा स्वार्थ नबाभिनेतर्फ सचेत रहनुपर्दछ । लेखापरीक्षकले आफूलाई तोकिएको लेखापरीक्षण गरिने निकायबाट सो मातहतका कार्यालयको लेखापरीक्षण प्राप्त गर्ने र अरुलाई दिने वा दिलाउने काम गर्नु हुँदैन । आफ्नो वा एकाघर परिवार वा नजिकका नातेदारको प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा आर्थिक स्वार्थ रहेको संस्थाको लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न हुनुहुँदैन ।
- ४.१३ लेखापरीक्षकले आफूले लेखापरीक्षण गर्ने निकाय र सो निकायका पदाधिकारीलाई भनसुन गरी वा प्रभावमा पारी ठेक्कापट्टा तथा लाइसेन्स लिने र अरुलाई दिलाउने कार्य गर्नुहुँदैन ।
- ४.१४ कार्यालयबाट सेवा निवृत्त भएका कर्मचारीले निवृत्त भएको एक वर्षभित्र सम्बन्धित निकायको लेखापरीक्षणसम्बन्धी कार्य र परामर्शसम्बन्धी पारिश्रमिक लिने गरी नियुक्ति स्वीकार्ने वा अन्य कुनै सेवा प्रदान गर्ने कार्य गर्नुहुँदैन ।

- ४.१५ **गोपनीयता:** लेखापरीक्षकले पेशागत गोपनीयताको सम्मान गर्दै कामको सिलसिलामा मौखिक वा लिखित रूपमा जानकारीमा आएका सम्पूर्ण सूचना गोप्य राख्नुपर्दछ। त्यस्तो सूचना कानूनमा भएका व्यवस्था, अख्तियारवालाको स्वीकृति, व्यावसायिक कर्तव्य पालना वा विशेष स्वीकृति लिई प्रकाशमा ल्याउनुपर्ने अवस्थामा बाहेक तेस्रो पक्षलाई उपलब्ध गराउनु हुँदैन।
- ४.१६ कानुनी वा पेशागत दायित्वको कारणबाट अभिव्यक्त गर्नुपर्ने र अधिकार प्राप्त अधिकारीबाट स्वीकृति लिई जानकारी गराउनुपर्ने अवस्थामा बाहेक लेखापरीक्षणको सिलसिलामा प्राप्त सूचनाको गोपनीयता भङ्ग गर्नुहुँदैन।
- ४.१७ महालेखापरीक्षक वा निजबाट अधिकार प्राप्त गरेका व्यक्तिबाहेक कार्यालयका अन्य कुनै कर्मचारीले लेखापरीक्षणको सिलसिलामा आफूलाई प्राप्त सूचना सञ्चार माध्यम वा तेस्रो पक्षलाई उपलब्ध गराउनु हुँदैन। लेखापरीक्षकले लेखापरीक्षण गरिने निकाय/संस्थाबाट प्राप्त सूचना तथा जानकारी आफ्नो व्यक्तिगत वा कसैको निजी प्रयोजनका लागि उपयोग गर्नुहुँदैन।
- ४.१८ **सक्षमता:** लेखापरीक्षण कार्य प्राविधिक, व्यावहारिक र पेशागत दक्षतामा आधारित हुने भएकाले लेखापरीक्षकमा यससम्बन्धी ज्ञान, अनुभव, योग्यता र सक्षमता रहनुपर्दछ। लेखापरीक्षण कार्य सक्षमता एवं तटस्थ रूपमा सम्पन्न गर्न सदैव पेशागतमानानुरूप गर्नुपर्दछ। लेखापरीक्षकमा प्रचलित लेखापरीक्षण, लेखा, वित्तीय व्यवस्थापन र अन्य विषयसँग सम्बन्धित मानदण्ड, नीति तथा कार्यविधिको ज्ञान र अभ्यास हुनुपर्दछ। लेखापरीक्षकले लेखापरीक्षण गरिने निकायको कार्यसम्पादनसँग सम्बन्धित कानुनी व्यवस्था, सिद्धान्त तथा मानदण्डहरूको ज्ञान हासिल गरेको हुनुपर्दछ।
- ४.१९ लेखापरीक्षकले आफूमा नभएको दक्षता, क्षमता र अनुभव देखाउन खोज्नु हुँदैन। आफ्नो क्षमता सहित निष्पक्षतापूर्वक दायित्व निर्वाह गर्दा पेशागत मर्यादा कायम गर्नुपर्दछ।

- ४.२० लेखापरीक्षकले आफूले गर्न नसक्ने र नमिल्ने काम “गर्छु” भन्नुहुँदैन । कानुनी तथा आचरणगत व्यवस्था र आफ्नो कार्यक्षमता प्रतिकूल हुने किसिमको लेखापरीक्षण कार्य स्वीकार गर्नुहुँदैन ।
- ४.२१ लेखापरीक्षण कार्य कुशलतापूर्वक सम्पादन गर्न आवश्यक पर्ने ज्ञान, सीप, कुशलता र व्यक्तिगत गुण समय सापेक्ष र अद्यावधिक रूपमा कायम राख्न एक आपसमा अनुभवको आदान-प्रदान गर्नुपर्दछ ।
- ४.२२ लेखापरीक्षकलाई लेखापरीक्षण गर्ने निकाय र संस्थाको सञ्चालन व्यवस्थाको बारेमा राम्रो ज्ञान हुनुपर्दछ । लेखापरीक्षकले आफ्नो कार्यमा लागू हुने लेखा तथा लेखापरीक्षणमान, वित्तीय व्यवस्थापनका सिद्धान्त, प्रक्रिया र प्रचलनबारे जानकारी राखी सोको सदैव परिपालना गर्नुपर्दछ ।
- ४.२३ लेखापरीक्षकले लेखापरीक्षणमा प्रमाणको सङ्कलन, विश्लेषण, मूल्याङ्कन, प्रतिवेदनको प्रस्तुतीकरण, सुझाव तथा लेखापरीक्षण मन्तव्य जारी गर्दा र जाँच तथा परीक्षण पद्धति, कार्यान्वयन विधि र लेखापरीक्षण कार्यको नतिजा मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन तयार गर्दा समेत उचित पेशागत सतर्कता अपनाउनुपर्दछ । उचित पेशागत सतर्कतामा लेखापरीक्षणको क्षेत्र, तरिका र पद्धति निर्धारण गर्दा प्रयोग हुने विवेकलाई जनाउँछ ।
- ४.२४ लेखापरीक्षकले पेशागत दक्षता अभिवृद्धि गर्नका लागि प्रत्येक वर्ष सरकारी बजेट, लेखा तथा लेखापरीक्षणका सिद्धान्त र सोको विकासक्रम, आर्थिक कार्यविधि ऐन तथा नियम, कर, राजस्व, सार्वजनिक खरिद, सार्वजनिक जवाफदेही, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलगायत वित्तीय व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित पक्षको अनवरत पेशागत शिक्षाअन्तर्गत व्यावहारिक तालिम हासिल गर्नुपर्दछ ।

लेखापरीक्षकले आफूसँग भएको पेशागत ज्ञान, अभ्यासमूलक सीप, कार्यक्षमता र अनुभवको संगालो सुनिश्चित एवं अभिवृद्धि गर्न निरन्तर पेशागत शिक्षा र तालिममा सहभागी हुनुपर्दछ ।

परिच्छेद - ३

आचारसंहिता पालनासम्बन्धी व्यवस्था

५. यस आचारसंहिता पालना गर्ने सम्बन्धमा देहायको व्यवस्था गरिएको छः
- ५.१ लेखापरीक्षकले प्रमुख रूपमा पालना गर्नुपर्ने पेशागत आचरण, पालना गर्नुपर्ने जिम्मेवारी, तरिका र त्यसको अनुगमन देहायअनुसार हुनेछः

क्रम संख्या	पालना गर्नुपर्ने आचरण	जिम्मेवार कर्मचारी	पालना गर्ने तरिका	पालनाको अनुगमन
(क) निष्ठा				
१	लेखापरीक्षकले आफ्नो आचरण माथि प्रश्न उठ्न दिनुहुदैन ।	सम्बन्धित लेखापरीक्षक, सुपरिवेक्षक र पुनरावलोकनकर्ता	लेखापरीक्षकले आफ्नो व्यवहार, संस्कार, सीप र कार्यमा निरन्तर सुधार गर्नुपर्दछ ।	सम्बन्धित सुपरिवेक्षकले लेखापरीक्षकको आचरण सम्बन्धमा सुपरिवेक्षणबाट वा सरोकारवालाबाट प्राप्त उजुरी, गुनासो, सार्वजनिक रूपमा भएको टीका-टिप्पणीको अभिलेख राख्ने ।
२	लेखापरीक्षकले निकाय वा सरोकारवालासँग उपहार, दान दातव्य र गैरकानुनी लाभ प्राप्त गर्नुहुदैन ।	सम्बन्धित लेखापरीक्षक, सुपरिवेक्षक र पुनरावलोकनकर्ता	लेखापरीक्षण गर्न तोकिएको निकायमा कार्य प्रारम्भ गर्नु पूर्व, लेखापरीक्षणको क्रममा र पछि समेत उक्त निकाय वा सो निकायका पदाधिकारीबाट उपहार, दान, दातव्य र गैरकानुनी लाभ प्राप्त नगरेको र भविष्यमा पनि नगर्ने स्वघोषणा गर्ने ।	सम्बन्धित सुपरिवेक्षकले स्वघोषणाको अनुगमन गर्ने र सो घोषणा सही रहेको विश्वास गर्न सकिने पर्याप्त प्रमाण रहे नरहेको यकिन गर्ने ।
३	आफूमातहतका कर्मचारीबाट कुनै उपहार तथा कोसेली ग्रहण गर्नुहुदैन ।	तहअनुसार सबै कर्मचारी	आफू मातहतका कर्मचारीबाट कुनै किसिमको उपहार तथा कोसेली ग्रहण गरेको छैन र गर्ने छैन भनी स्वघोषणा गर्ने ।	स्वघोषणा गरे नगरेको र सो घोषणा यथार्थ रहे नरहेको सुपरिवेक्षकले अनुगमन गर्ने ।
४	सरकारी सम्पत्ति आफ्नो पदीय हैसियत बाहेक	सबै कर्मचारी, लेखापरीक्षक	स्वअनुशानमा रहने, उच्च नैतिक व्यवहार प्रदर्शन गर्ने ।	सम्बन्धित सुपरिवेक्षकले गुनासो वा उजुरी गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाउने र सो को

क्रम संख्या	पालना गर्नुपर्ने आचरण	जिम्मेवार कर्मचारी	पालना गर्ने तरिका	पालनाको अनुगमन
	अन्य व्यक्तिगत काममा प्रयोग गर्नुहुदैन ।			अनुगमन गर्ने ।
(ख) स्वतन्त्रता, निष्पक्षता र तटस्थता				
५	पेशागत स्वतन्त्रतामा आँच आउने गरी लेखापरीक्षण गराउने व्यक्ति वा संस्थासँग वित्तीय स्वार्थ राख्न हुँदैन ।	सम्बन्धित लेखापरीक्षक, सुपरिवेक्षक र पुनरावलोकनकर्ता	<ul style="list-style-type: none"> लेखापरीक्षण गराउने व्यक्ति वा निकायसँग प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष ढङ्गले वित्तीय स्वार्थ राखेर कुनै पनि आर्थिक लेनदेन नगर्ने । 	आर्थिक लेनदेन गरी अनुशासन तोडेको पाइएमा सुपरिवेक्षकले सो कामबाट हटाउने व्यवस्था गर्ने ।
६	कुनै प्रकारको दबाव, पक्षपात, मोलाहिजा नराखी लेखापरीक्षण कार्यसम्पन्न गर्नुपर्दछ ।	लेखापरीक्षक, सुपरिवेक्षक र पुनरावलोकनकर्ता	लेखापरीक्षण कार्यलाई प्रभाव पार्ने गरी कुनै प्रकारको दबाव नआएको, आफूले पनि दबाव नदिएको र पक्षपात, पूर्वाग्रह, मोलाहिजा नराखी कार्य गर्ने र गरेको स्वघोषणा गर्ने ।	स्वघोषणा गरे नगरेको र सो घोषणा सही रहेको विश्वास गर्न सकिने पर्याप्त प्रमाण रहे नरहेको सुपरिवेक्षकले अनुगमन गर्ने ।
७	लेखापरीक्षणमा राजनैतिक तटस्थता कायम राख्नु पर्दछ ।	कार्यालय र सबै कर्मचारी	कर्मचारीले प्रचलित कानूनबमोजिम गठित ट्रेड युनियनबाहेक कुनै पनि राजनैतिक दलको सदस्य नरहेको व्यहोरा स्वघोषणा गर्ने ।	स्वघोषणा गरे नगरेको र सो व्यहोरा सही भएको विश्वस्त हुन अन्यथा सूचना प्राप्त भए, नभएको सुपरिवेक्षकले अनुगमन गर्ने ।
८	स्वार्थ बाझिने गरी लेखापरीक्षण कार्य गर्नु हुँदैन । लेखापरीक्षणकले अन्य कार्य प्राप्त गर्ने वा दिलाउने कार्यमा संलग्न हुनुहुँदैन ।	सबै लेखापरीक्षक	<ul style="list-style-type: none"> लेखापरीक्षण गरिने निकायलाई कुनै सल्लाह वा सेवा प्रदान गर्दा स्वार्थ नबाझिने तर्फ सचेत हुने । लेखापरीक्षण गरिने निकाय र सोसँग सम्बन्धित मातहत समेतका कार्यालयको लेखापरीक्षण कार्यमा नियुक्ति स्वीकार्ने, अन्य कार्य प्राप्त गर्ने र अरुलाई दिने वा दिलाउने काम नगर्ने । 	सुपरिवेक्षकले आवश्यक प्रमाण लेखापरीक्षकसँग माग गर्ने र सोको अभिलेख राख्ने । कर्मचारीको लेखापरीक्षण गरिने निकायसँग स्वार्थ बाझिएको विषयमा सरोकारवालाहरूले कुनै पनि बेला कार्यालयमा सूचना, जानकारी र उजुरी दिन सक्ने व्यवस्था गरी सोको अनुगमन गर्ने ।

क्रम संख्या	पालना गर्नुपर्ने आचरण	जिम्मेवार कर्मचारी	पालना गर्ने तरिका	पालनाको अनुगमन
			<ul style="list-style-type: none"> लेखापरीक्षण गरिने संस्था वा निकायमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा एकाघरका परिवार र नजिकका नातेदारको आर्थिक स्वार्थ निहित भएमा सुपरिवेक्षकलाई जानकारी गराई उक्त लेखापरीक्षणमा संलग्न नहुने । लेखापरीक्षण गर्ने निकायका पदाधिकारीलाई भनसुन गरी वा प्रभावमा पारी आफूले ठेक्कापट्टा तथा लाइसेन्स लिने, अरुलाई दिलाउने र आर्थिक लाभ प्राप्त हुने कार्य नगर्ने । लेखापरीक्षण गर्ने निकाय वा व्यक्तिबाट कुनै दान, दातव्य, ऋण, आर्थिक वा भौतिक लाभ, उपहार वा कोसेली ग्रहण वा स्वीकार नगर्ने । कार्यालयबाट सेवा निवृत्त भएका कर्मचारीले एक वर्षसम्म आफू निवृत्त हुँदाका बखतको निर्देशनालय/ महानिर्देशनालयको कार्यक्षेत्रसँग सम्बन्धित निकायको लेखापरीक्षण वा परामर्शदाताको रूपमा कार्य नगर्ने । 	
(ग) गोपनीयता				
९	लेखापरीक्षकले पेशागत गोपनीयताको सदैव सम्मान गर्ने ।	लेखापरीक्षक, सुपरिवेक्षक र पुनरावलोकनकर्ता	<ul style="list-style-type: none"> कानूनबमोजिम खुलासा गर्नुपर्ने अवस्थामा अधिकार प्राप्त अधिकारीको स्वीकृतिको लेखापरीक्षणको सिलसिलामा प्राप्त सूचनाको खुलासा नगर्ने । लेखापरीक्षणको सिलसिलामा प्राप्त सूचनालाई आधार बनाई 	लेखापरीक्षण गरेको संस्थासँग सम्बन्धित गोप्य सूचना प्रकाशन वा खुलासा गर्नु कानुनी आवश्यकता हो होइन, अधिकार प्राप्त अधिकारीबाट स्वीकृति लिएर मात्र खुलासा भएको

क्रम संख्या	पालना गर्नुपर्ने आचरण	जिम्मेवार कर्मचारी	पालना गर्ने तरिका	पालनाको अनुगमन
			लेख रचना वा अन्य कुनै किसिमको प्रकाशन नगर्ने।	हो होइन सुपरिवेक्षकले अनुगमन गर्ने।
(घ) सक्षमता				
१०	आफूलाई सुम्पिएको कार्य हरहमेसा पेशागतमान एवं व्यवहारबमोजिम निष्पक्ष रूपमा सम्पन्न गर्नुपर्दछ।	लेखापरीक्षक, सुपरिवेक्षक र पुनरावलोकनकर्ता	लेखापरीक्षणमान, लेखामान र वित्तीय व्यवस्थामान, नीति, विधि, अभ्यासहरूका अतिरिक्त सवैधानिक, कानुनी तथा संगठनात्मक व्यवस्थाको ज्ञान हासिल गर्ने र उक्त ज्ञान सदैव अद्यावधिक राख्न अनवरत पेशागत शिक्षा हासिल गर्ने।	लेखापरीक्षकको शैक्षिक योग्यता, पेशागत अनुभव र कार्यालयबाट गरिने गुणस्तर आस्वस्तताको मूल्याङ्कनबाट लेखापरीक्षकले गरेका कार्यसम्बन्धमा देखिएको कैफियतको आधारमा सुपरिवेक्षकले अनुगमन गर्ने।
११	लेखापरीक्षकले आफू सक्षम (ज्ञान, सीप र अनुभव) नभएको कार्य गर्नु गराउनु हुदैन।	लेखापरीक्षक, सुपरिवेक्षक र पुनरावलोकनकर्ता	लेखापरीक्षकले सुपरिवेक्षक समक्ष आफूसंग तोकिएको कार्य गर्न आवश्यक ज्ञान, सीप र अनुभव नभएको व्यहोरा जाहेर गर्ने र सुपरिवेक्षकले पुनरावलोकनकर्ता समेतको रायमा आवश्यक व्यवस्था मिलाउने।	लेखापरीक्षकको शैक्षिक योग्यता, पेशागत अनुभव र कार्यालयबाट गरिने गुणस्तर आस्वस्तताको मूल्याङ्कनका आधारमा निजले गरेको कार्यको सुपरिवेक्षकले अनुगमन गर्ने।
१२	लेखापरीक्षण कार्यको सबै चरणहरू (पूर्वयोजना, योजना, कार्यान्वयन, प्रतिवेदन) को कार्य गर्दा पेशागत होशियारी अपनाउनुपर्दछ।	लेखापरीक्षण टोली, सुपरिवेक्षक र पुनरावलोकनकर्ता	सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन कार्यका लागि योजना बनाउने र सो अनुसार सुपरिवेक्षण, अनुगमन गर्ने।	लेखापरीक्षण कार्यको सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन योजना बनाएको छ/छैन र सोअनुसार कार्य गरेको छ/छैन सुपरिवेक्षकले अनुगमन गर्ने।

- ५.२ लेखापरीक्षकलाई कामको जिम्मेवारी तोक्दा वर्षको शुरुमै यो आचारसंहिताको पालना गर्ने प्रतिबद्धता लिई व्यक्तिगत अभिलेख राखिनेछ।
- ५.३ यस आचारसंहिताको पालना गरी कार्यसम्पादन गरेको व्यहोरासहित सबै तहका कर्मचारीले संलग्न ढाँचाको घोषणापत्रमा हस्ताक्षर गर्नुपर्नेछ। सो घोषणापत्र लेखापरीक्षण फाइलमा संलग्न गर्नुपर्नेछ।
- ५.४ माथि उल्लेख भएका बाहेक अन्य आचरणसम्बन्धी आधारभूत सिद्धान्त र व्यवस्थाको मूल मर्मबमोजिम हुने गरी पालना गर्नु सबै कर्मचारीको कर्तव्य हुनेछ।

६. अनुगमन समितिको व्यवस्था

- ६.१ यस आचारसंहिता पालनाको अनुगमन गर्न महालेखापरीक्षकले तोकेबमोजिम देहाय बमोजिमको अनुगमन समिति गठन हुनेछः
(१)	उप-महालेखापरीक्षक –	संयोजक
(२)	नायब महालेखापरीक्षक –	सदस्य
(३)	निर्देशक –	सदस्य सचिव

सामान्य प्रशासन निर्देशनालयले समितिको सचिवालयको रूपमा कार्य गर्नेछ।

- ६.२ अनुगमन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछः
- (क) समितिले यस आचारसंहिताको पालना सम्बन्धमा अनुगमन र नियन्त्रण गर्ने कार्य गर्नेछ।
- (ख) अनुगमन गर्ने प्रयोजनका लागि समितिले सबै लेखापरीक्षक, निर्देशनालय, महानिर्देशनालय र महाशाखाबाट आवश्यक सूचना, विवरण, कागजात माग गर्नसक्नेछ। यसरी माग भएका सूचना, विवरण, कागजात समितिलाई उपलब्ध गराउनु सम्बन्धित लेखापरीक्षक, निर्देशनालय र महानिर्देशनालय र महाशाखाको कर्तव्य हुनेछ।
- (ग) समितिले दफा ७ मा उल्लेख भएका व्यहोराका अतिरिक्त अन्य थप सूचक तयार गरी प्राप्त उजुरी गुनासो समेतको आधारमा आचारसंहिता पालनाको अनुगमन गर्न सक्नेछ।

- (घ) आचारसंहिताको पालनाको अनुगमन गर्दा कसैबाट आचरण पालना भएको नदेखिएमा प्रचलित कानूनमा भएको व्यवस्थासमेतको अधीनमा रही आवश्यक कारबाहीका लागि उप-महालेखापरीक्षक (व्यवस्थापन महाशाखा) लाई प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्नेछ।
- (ङ) उप-महालेखापरीक्षक (व्यवस्थापन) ले प्राप्त प्रतिवेदनउपर कारबाही टुङ्गो लगाई महालेखापरीक्षकलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ।
- (च) कुनै कर्मचारीबाट आचारसंहिता पालना नभएको सम्बन्धमा निजलाई भएको कारबाहीको गुनासो सुन्ने अधिकार महालेखापरीक्षकलाई हुने र महालेखापरीक्षकबाट भएको निर्णय अन्तिम हुनेछ।

परिच्छेद - ४

विविध व्यवस्था

७. **आचरणसम्बन्धी अन्य व्यवस्था:** कार्यालयका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूले निजामती सेवा ऐन, २०४९, नियमावली, २०५०, भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९, अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग ऐन, २०५९ लगायत अन्य प्रचलित कानूनमा भएका आचरणसम्बन्धी व्यवस्थाको पालना गर्नुपर्दछ।
८. **संशोधन:** यस आचारसंहिताको व्याख्या गर्ने र राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय प्रचलनअनुरूप हुने गरी समय समयमा संशोधन गर्ने अधिकार महालेखापरीक्षकलाई हुनेछ।

परिच्छेद - ५

खारेजी र बचाउ

९. **खारेजी र बचाउ:**
- ९.१ महालेखापरीक्षकको कार्यालयका कर्मचारीहरूले पालना गर्नुपर्ने आचरण, २०५६ लाई खारेज गरिएको छ।
- ९.२ यो आचारसंहितामा लेखिएको कुनै विषय प्रसङ्ग वा दफा प्रचलित नेपाल कानूनसँग बाझिएमा सो बाझिएको हदसम्म प्रचलित नेपाल कानूनमा लेखिएको विषय, प्रसङ्ग वा दफा नै मान्य हुनेछ।

आचारसंहिताको घोषणापत्र

लेखापरीक्षण गरिने निकाय:

..... योजना/कार्यालयको आर्थिक वर्ष ..... लेखापरीक्षणको लागि,

म यो घोषणा गर्दछु कि:

१. लेखापरीक्षण गरिने निकायसँग म र मेरो परिवारका निकटतम सदस्यको कुनै वित्तीय स्वार्थ रहेको छैन ।
२. लेखापरीक्षण गरिने निकाय र यसका प्रमुख, अधिकृत र कर्मचारीहरूसँग मेरो कुनै व्यावसायिक सम्बन्ध रहेको छैन ।
३. लेखापरीक्षण गरिने निकायले नियुक्ति गरेका व्यक्ति वा लेखापरीक्षण गराउनमा संलग्न व्यक्तिबाट मैले कुनै सुविधा वा उपहार वा चन्दा लिएको वा लिने छैन ।
४. म पछिल्ला दुई आर्थिक वर्षभित्र लेखापरीक्षण गरिने निकायको अधिकृत, कर्मचारी वा निर्देशक पदमा कार्यरत रहेको छैन ।
५. लेखापरीक्षण गरिने निकायमा लेखापरीक्षण गरिने आर्थिक वर्षको वित्तीय प्रतिवेदन तयारी एवं बाह्य निगरानी (ओभरसाइट) को भूमिकामा मेरो निकटतम् तथा नजिकका परिवारको सदस्यको संलग्नता रहेको छैन ।
६. लेखापरीक्षणको स्वतन्त्रतामा आँच आउने गरी लेखापरीक्षण गरिने निकायको कुनै निर्देशक, अधिकृत र अन्य कर्मचारीसँग मेरो कुनै किसिमको सम्बन्ध छैन ।

७. पेशागत सतर्कताको पालना एवं क्षमताको पूर्ण सदुपयोग गरी पेशागत मान्यता, निष्पक्षता र तटस्थताका साथ लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्नेछु। लेखापरीक्षणको प्रक्रिया र लेखापरीक्षणका क्रममा प्राप्त भएका सूचनाहरू तेस्रो पक्षलाई जानकारी गराउने छैन।

घोषणा

देहायबमोजिम दस्तखत गर्ने मलाई सरकारी लेखापरीक्षण आचारसंहिता-२०७० मा उल्लिखित व्यहोरा, आवश्यकता र जवाफदेहिताको बारेमा पूर्ण जानकारी छ। लेखापरीक्षणको क्रममा परिस्थितिजन्य कारणबाट मेरो कार्यमा पर्न सक्ने आँचको अवस्थाको विषयको प्रमाण संलग्न गरेको छु।

टोली सदस्यको नाम	पद	टोली सदस्यको दस्तखत

लेखापरीक्षणको निष्कर्ष

यो निष्कर्षमा लेखापरीक्षणमा संलग्न जिम्मेवार व्यक्तिले दस्तखत गर्नुपर्नेछ।

टोली सदस्यबाट पत्ता लागेका चुनौतीहरू	चुनौती निराकरणका लागि अपनाएका उपायहरू

लेखापरीक्षण टोलीको माथि उल्लिखित घोषणा र सदस्यहरूसँगको अन्तर्वार्ताको आधारमा सरकारी लेखापरीक्षकका लागि तयार भएका आचारसंहितामा समावेश भएका सबै बुँदाहरू पालना गरिएका छन्। म सरकारी लेखापरीक्षणका लागि सम्भौता गर्न योग्य रहेको निचोडमा पुगेको छु। लेखापरीक्षण टोलीको स्वतन्त्रताको लागि हुने कुनै चुनौती स्वीकारयोग्य तहसम्म रहने गरी न्यून गरिएको छ। (यो निष्कर्षमा लेखापरीक्षण सुपरिवेक्षणमा संलग्न जिम्मेवार व्यक्तिले दस्तखत गर्नुपर्दछ।)

प्रतिवेदनको लागि जिम्मेवार व्यक्ति	दस्तखत र मिति
सुपरिवेक्षकको: दर्जा र नाम:	

CODE OF ETHICS DECLARATION

Audited entity:

For the purpose of the audit of ....., I confirm that

1. Myself, or any members of my immediate family do not have a financial interest in the [.....].
2. I do not have any business relationship with the audited entity or any of its directors, officers and employees.
3. I have not received any benefits or gifts or donations from persons employed by or associated with the auditee.
4. I am not, and have not been in the last two financial years, an officer, employee or director of the audited entity.
5. I do not have any immediate or close family members that currently holds a financial reporting and oversight role at the audited entity or held such a position during the financial year under audit.
6. I do not have any other relationship with any director, officers, and employee of the entity under audit that may impair my independency.
7. I understand the requirements in the INTOSAI Code of Ethics as far as:
  - 7.1 I should exercise due care and perform the audit in a professional manner and to the best of my abilities.
  - 7.2 I should perform the audit with honesty, integrity, impartiality and political neutrality.
  - 7.3 The confidentiality of information obtained during the audit process and that I should not disclose such information to third parties.

Circumstances which may impair my compliance with the above statements for the government audit:

[List circumstances where applicable]

DECLARATION

I, the undersigned fully understand the requirements and responsibilities contained in the Code of Ethics. Where applicable, I have documented the circumstances which may impair my compliance.

Name of team member	Rank	Signature of team member

CONCLUSION FOR THE AUDIT

[This conclusion should be signed once-off for the audit by the person responsible for the audit]

Threats identified by team members	Actions taken to address the threats

After consideration of the above declarations by the audit team and interviews with team members, I conclude that the all the requirements contained in the Code of Ethics for Government Auditors are understood and met for the government audit engagement. Any threats to the audit teams' independence have been eliminated for reduced to an acceptable level.

Signature of person responsible for the report	Date

